

FIRST TERMINAL EXAMINATION 2080

Subject : NEPALI

GRADE XII (SCIENCE)

F.M.: 75

Time : 3:00 hrs.

SET A

P.M.: 30

विद्यार्थीले सकेसम्म आफ्नै शब्दमा उत्तर दिनुपर्नेछ ।

१. रेखाङ्कित पदको अक्षरसंरचना र अक्षरसंख्या लेख्नुहोस् : ३
हात हल्लाएर रञ्जनाले नानीयकुलाई आफ्ना अभिभावकको आज्ञाकारी बन्नु अर्ती दिई ।
२. शुद्ध गरी पुनर्लेखन गर्नुहोस् : ३
कुसिङ्गेजलाई प्रथमिकतामा नराख्नुजेल भोकमरीको समस्या समाधान हुन सक्ने स्थिति छैन
३. कुनै १ प्रश्नको उत्तर दिनुहोस् : २
क) दिइएको अक्षराबाट १ पारिभाषिक र १ अनुकरणात्मक शब्द टिपी वाक्यमा प्रयोग गर्नुहोस् ।
भ्रष्टाचारको अभियोग लागेको हरि हिजोबाट निलम्बनमा परेको छ । अदालतले परिपत्र गरेपछि फसइग भएको हरिले खुल्छ आफ्नो कुरा राख्यो ।
ख) दिइएको अनुच्छेदबाट १ उखान र १ टक्का टिपेर अर्थ खुल्ने गरी वाक्यमा प्रयोग गर्नुहोस् ।
साथीले भन्यो, "तिमी पनि बल लगाऊ न एक हातले ताली बन्छ ?" घनघस्याको उकालो काट्दा हामीलाई पानीले फिटफटी पायो । विकास गर्नुपरेमा कानमा तेल हाल्नु हुँदैन ।
४. रेखाङ्कित पदको शब्दवर्ग पहिचान गर्नुहोस् : ३
छाउकामा चिप्लो न चिप्लो बरफको केश फुलाएर यसले अर्रो बुद्ध शरीरमा काला रुखहरूको जिइरिङ्गे भुत्ता ठड्याई यो घनघस्या गजधुम्म परेर बसेको छ ।
५. अनुच्छेदबाट २, तत्सम र २ आगन्तुक शब्द टिप्नुहोस् : २
यस स्कूलमा विज्ञान शिक्षक चाहिएको छ । योग्यता पुगेका नेपाली नागरिकबाट दरखास्त आह्वान गरिन्छ । पासपोर्ट साइजका २ फोटा अनिवार्य छन् ।
६. कुनै १ प्रश्नको उत्तर दिनुहोस् : १×३=३
क) निम्न उपसर्ग र प्रत्ययबाट १/१ शब्द बनाउनुहोस् :
उपसर्ग : अप, अनु, सु प्रत्यय : डलो, आहा, ली
ख) निम्न शब्दको निर्माणप्रक्रिया लेख्नुहोस् ।
बिछोड, आरम्भ, बेफाइदा, आत्मीय, नेपाली, घरेलु
७. कुनै १ प्रश्नको उत्तर दिनुहोस् : १×४=४
क) अनुच्छेदका वाक्य पुनिङ्गका भए स्त्रीङ्गका वाक्यमा र स्त्रीङ्गका भए पुनिङ्गका वाक्यमा परिवर्तन गर्नुहोस् ।

गायक गीत रेकर्ड गर्नका लागि स्टुडियोतिर जाँदै थियो । उसको पछिपछि गायिका पनि आउँदै थिई । पहिले गायकले गीत गायो । त्यसपछि गायिकाले पनि एउटा मिठो गीत गाई ।

- ख) अनुच्छेदका वाक्यलाई वचन सगति मिलाई पुनर्लेखन गर्नुहोस् ।
डोल्मा, रामलाल, महेश र म पुस्तकालय गए । पुस्तकालयमा धेरै पुस्तक थियो । मैले पत्रिका पढ्यौ । डोल्माले कविता पढे ।
८. कुनै १ प्रश्नको उत्तर दिनुहोस् : १×४=४
क) निम्न वाक्यलाई अपूर्ण वर्तमान कालका वाक्यमा परिवर्तन गर्नुहोस् ।
शिवनारान खेतमा गए । नानीयकुलाई पनि खेतमा लान सुरु गरे । शिवनारानको परिवार खेतमै बस्न थाल्यो । शिवनारान खुसी भए ।
ख) अभ्यस्त भूतकालका भिन्नभिन्न ४ क्रियापदका कम्तीमा ४ वाक्यको अनुच्छेदमा आफूले गरेको कुनै कामको वर्णन गर्नुहोस् ।
९. कुनै १ प्रश्नको उत्तर दिनुहोस् : १×४=४
क) निम्न वाक्यलाई संयुक्त वाक्यमा परिवर्तन गर्नुहोस् ।
अ) तिमी सौराहा जाऊ । तिमी हात्तीमा चढ ।
आ) उसले मह काढ्यो । उसले हात चाट्यो ।
इ) पानी पर्यो । बाटो हिलो भयो ।
ई) किताब बजारमा आयो । मैले किताब किनें ।
ख) तलका वाक्यलाई ८ वटा सरल वाक्य बनाउनुहोस् ।
नेपालीहरू इमानदार छन् भनेर विदेशीहरू भन्दछन् । तपाईं अरुबाट राम्रो व्यवहार चाहनुहुन्छ भने तपाईं अरुलाई पनि त्यस्तै व्यवहार गर्नुहोस् । मलाई मेरो देशमा रोजगारी पाइने वातावरण चाहिएको छ त्यसैले मेरो देशको उन्नतिमा मेरो देशको भविष्य लुकेको छ । सपना साकार पार्न सम्भव छ तर हाम्रा सपना साफा हुनुपर्छ ।
१०. अनुच्छेद पढी सोधिएका प्रश्नहरूको उत्तर दिनुहोस् : ५
सामान्य रूपमा बुझ्दा मनको विज्ञानलाई मनोविज्ञान भनिने पनि आधुनिक मनोविज्ञानले मानिसको व्यवहारको अध्ययन गर्छ । अनुहार हेरेर मनको कुरा थाहा पाउने मात्र होइन, व्यक्तिको व्यवहार र उसले गर्ने प्रतिक्रियाका आधारमा उसका बारेमा अवधारणा बनाउनु मनोविज्ञान हो । व्यक्ति वातावरणमा बस्छ । व्यक्ति र वातावरणबिच सधैं क्रिया प्रतिक्रिया चलिरहन्छ । व्यक्ति आफ्नो चाहनाको तुष्टिमा लागेको हुन्छ । उसको चाहनाअनुकूल वातावरण नहुन सक्छ । व्यक्ति भने जहिल्यै असको चाहनाअनुसार वातावरणमा परिवर्तन ल्याउन खोज्छ । यस्तो वातावरण निर्माण गर्न व्यक्तिले देखाउने क्रिया व्यवहार हो । मनोविज्ञानले व्यक्तिले आफ्नो चाहनाअनुसारको वातावरण निर्माण गर्न केकस्ता प्रतिक्रिया जनाउँछ भन्ने कुराको अध्ययन गर्छ । व्यक्तिको व्यवहारमा असर पर्ने वातावरण तीन किसिमका हुन्छन् । घर, खेत, पहाड, आवाज, गन्ध, जाडो, गर्मी, बाटोघाटो, हाटबजार, आदि भौतिक वातावरण हुन् । परिवार, छिमेक, नीतिनियम, कानून, पेसा, व्यवसाय, व्यक्तिव्यक्ति बिचको आपसी सम्बन्धआदि सामाजिक वातावरण हुन् । व्यक्ति आफ्नै कल्पना, भावना, चाहना, इच्छा, आकांक्षा, कुण्ठा, संवेगआदि मानसिक वा आन्तरिक वातावरण हुन् । यी वातावरणले उत्तेजनाको काम पनि गर्ने भएकाले मानिसले उसमा पर्ने प्रभावका आधारमा फरकफरक प्रतिक्रिया देखाउँछ । मनोविज्ञानले यी वातावरण र तज्ज्ञ परिस्थितिले उत्पन्न भएको मानिसको एकीकृतव्यवहारको सिलसिलाबद्ध रूपमा अध्ययन गर्छ ।

- क) मनोविज्ञान भन्नाले के बुझिन्छ ?
 ख) व्यक्ति कस्तो वातावरण निर्माण गर्न खोज्छ ?
 ग) सामाजिक र भौतिक वातावरणले मनोविज्ञानमा कसरी प्रभाव पार्छन् ?
 घ) व्यक्तिको व्यवहारलाई असर पार्ने ३ किसिमका वातावरण कुनकुन हुन् ?
 ड) संवेग र आकांक्षा शब्दको अर्थ लेख्नुहोस् ।

११. अनुच्छेद पढी मुख्यमुख्य ४ वटा टिप्पणीहरू अनि अनुच्छेदलाई एकतृतीयांशमा संक्षेपीकरण गर्नुहोस् ।
 $2+3=5$
 आमाको जे सोच्छिन्, जे महसुस गर्छिन् र जे सुन्छिन् त्यसको असर बालकमा पड्छ भन्ने भनाइ वैज्ञानिक, चिकित्सक, मनोवैज्ञानिक र धार्मिकहरूको पनि छ । यसको उदाहरणका लागि प्राचीन पुस्तकहरू पढ्नुपर्छ । प्रत्ताद, अमिमन्, अष्टावकले आफू आमाको गर्भमा हुँदा सुनेको ज्ञान पछि आफ्नो जीवनमा अभ्यास गरेको कुरा हामीले धर्म ग्रन्थमा पढ्दै आएका छौं । (धार्मिक ग्रन्थअनुसार गर्भमा नै बच्चाको जागृत जीवन प्रारम्भ हुन्छ) त्यसैले गर्भवती महिलाले शान्त चित्त र राम्रो विचारमात्र राख्नुपर्छ । सधैं खुसी रहनुपर्छ । पौष्टिक खाना खानुपर्छ । प्रशस्त आराम गर्नुपर्छ अर्थात् उनको वातावरण राम्रो हुनुपर्छ जसले गर्दा पछि जन्मने बच्चा स्वस्थ, सुन्दर र विचारक हुन्छ । (गर्भवतीलाई दुखतामै चिन्तित पार्ने र डराउने वातावरणमा राख्नुहुँदैन) । यसको असरले बच्चा पनि दुखी चिन्तित र डराउने हुनसक्छ । गर्भवतीलाई राम्रो देख्ने र राम्रो सोच्ने वातावरण तयार गर्न गराउनमा पति, सँगै बस्ने मान्यजन, अभिभावक वा परिवारका अन्य सदस्य र नातेदारको ठुलो हात हुन्छ । त्यसैले सबै पतिहरूले उपयुक्त विषयहरूमा बढी ध्यान दिनुपर्ने देखिन्छ ।

१२. कुनै १ प्रश्नको उत्तर दिनुहोस्

$1 \times 4 = 4$

- क) घरखर्च चलाउन भनेर गरीब जयप्रकाश पराजुलीले वार्षिक ८ प्रतिशतका दरले ब्याज दिने गरी एक वर्षका लागि साह्र गंगा दहालबाट रु. ५००००/- ऋण लिएको विषयलाई आधार बनाई लेखिने तमसुक पत्रको नमुना लेख्नुहोस् ।
 ख) दुग्धविकास संस्थानले विक्री गर्ने दुग्धका प्याकेटभित्र फिगा र साइला भेटिएपछि सम्बन्धित निकायको ध्यानाकर्षण गर्न र सर्वसाधारणलाई सचेत गराउने मनसायले स्थानीय पत्रिकाका सम्पादकलाई लेखिने सम्पादकीय पत्रको नमुना लेख्नुहोस् ।

१३. कुनै १ प्रश्नको उत्तर दिनुहोस्

$1 \times 4 = 4$

- क) आफ्नो विद्यालयले आयोजना र सम्पन्न गरेको कविता प्रतियोगिता विषयलाई आधार बनाएर १५० शब्दभन्दा बढीको प्रतिवेदन लेख्नुहोस् ।
 ख) नेपालको माटोसम्पदा शीर्षकमा १५० शब्दभन्दा बढीको टिप्पणी लेख्नुहोस् ।

१४. कुनै १ को व्याख्या गर्नुहोस्

$1 \times 4 = 4$

- क) त्यो बिहानको सुर्यभै उज्यालो छदै आउँछ ।
 त्यसको कम्मरमा भुन्छिएको शीतजस्तै टल्कने तिमी एक हतियार देखेछौ ।
 त्यसैले ऊ अधर्मसित लड्ने छ ।
 ख) नेवार, पर्वते र मधेसी तीन जाति र संस्कृति मिसिएर एक हुँदै गएपछि नेपाल अझ सुन्दर र विशाल हुँदै जान्छ ।

१५

क)

कुनै १ प्रश्नको उत्तर दिनुहोस्

२+२=४

तल दिइएको निबन्धांश पढी सोधिएका प्रश्नको उत्तर दिनुहोस् :

जोगबनीदेखि धरानसम्मको अलकने बाटालाई धिक्कादै र भादगाउँदेखि बारबिसेसम्मको फराकिलो कालो बाटालाई सराउँदै हामी ठसठस कनिरह्यौं । सिंहदरबार अगाडिको चिप्लो बाटो त्यहाँ थिएन, न त्यहाँ भैरहवाबाट बुटवल जाँदा जस्तो तेस्रो सोभो बाटो नै थियो । त्यहाँ त चच्चे ढुङ्गाहरू पहरामा तेर्सिएका थिए काला रुखका छायामा कचपल्टिए । पशिलाले निथुक्क मिजेर हामी ६ जना अभागी आकाशतर्फ उचालिइरह्यौं, उचालिइरह्यौं । नील आर्मस्ट्रङहरूलाई त्यति फिटफिटि परेन होला किनभने चन्द्रमामा पुग्दा उनीहरूसित यथेष्ट वैज्ञानिक उपकरण उपलब्ध थिए । हामी भने पानीसमेत नपाएर रोयौं । निकै माथि पुगेपछि ढुङ्गा पानीका क्ला भेटिँदा स्वर्ग पुगेको अनुभव भयो । मरुभूमिका यात्रीले एकैसाथ मरुछान भेटेभै हामी फुलेल भयौं ।

प्रश्नहरू

- अ) घनघस्याको उकालो चढ्दा अन्य विभिन्न ठाउँका सडकलाई सराउनुपर्ने कारण के हो ?
 आ) नील आर्मस्ट्रङहरूलाई किन चन्द्रमामा पुग्न फिटफिटि परेन ?
 तल दिइएको कथांश पढी सोधिएका प्रश्नको उत्तर दिनुहोस् :
 कालोनिनो आकाशमा उत्तरतिर धुवतारा त्यसको दाहिनेतिर साततारा र देब्रेतिर पाँचताराका उज्याला तारामण्डलले तिनलाई मोहित तुल्यायो । पूर्वदेखि पश्चिमतिर केही दक्षिणतिर झल्किएको आकाशगंगा दमयन्तीका दृष्टिमा संगीतमय हुनथाल्यो । आकाश र पृथ्वी यस्ता सुन्दर छन् । तिनका बिच आफू एक्की विरहिणी अवस्थामा अनुभव गरेर दमयन्ती कोमल मधुर स्वरमा वियोग र पीडाको गीत गाउन थालिन् । कतिबेरसम्म तिनले गीत गाइन्, तिनले आफ्नै थाहा पाइन् । आकाश बिस्तारैबिस्तारै उधिएर आउँदै पातला बादलले त्यो सुन्दर आकाशलाई दमयन्तीका हृदयमा धूमिल तुल्याउँदै लग्यो ।

प्रश्नहरू

- अ) माथिको अनुच्छेदमा कस्तो परिवेशको चित्रण गरिएको छ ?
 आ) दमयन्तीले किन गीत गाइन् ?

१६

निम्नमध्ये कुनै १ को उत्तर दिनुहोस्

$1 \times 4 = 4$

- क) भ्रष्टाचारमुक्त समाज उन्नीतिको आधार विषयमा आफ्नो प्रतिक्रिया लेख्नुहोस् ।
 ख) देशबासीका मौलिक संस्कृतिको विज्ञापन गर्नुपर्छ भन्ने विषयमा आफ्नो आफ्नो प्रतिक्रिया लेख्नुहोस् ।

१७

कुनै १ प्रश्नको समीक्षात्मक उत्तर दिनुहोस् :

$1 \times 5 = 5$

- क) एक चिहान उपन्यासमा प्रस्तुत गरिएको पुतली र हर्षनारान अनि नानीयक र रामखेलावन राजतको विवाह र दाइजोको घटनाले पाठकलाई केकस्तो शिक्षासन्देश दिएको छ, विवेचना गर्नुहोस् ।
 ख) मरेपछि गरिने काजकिया र दानदक्षिणासम्बन्धी अष्टनारानको विचारसंग तपाईंको सहमति वा विमति के छ, एक चिहान उपन्यासलाई आधार बनाई समीक्षा गर्नुहोस् ।

१८

कुनै १ शीर्षकमा २५० शब्दभन्दा बढीको निबन्ध रचना गर्नुहोस् :

८

- क) पुण्यका लागि परोपकार र पापका लागि परपीडा
 ख) धोती र टोपी: नेपालीका सान, मान र इज्जत
 ग) विद्या : मानवजातिको तेस्रो आँखा